

बाबुराम लामिछानेको कथाकारिता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग, विश्वविद्यालय
क्याम्पस, कीर्तिपुरको स्नातकोत्तर तह द्वितीय
वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

महेन्द्र उपाध्याय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौँ
२०६४

शोधनिर्देशक

डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल

बाबुराम लामिछानेको कथाकारिता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग, विश्वविद्यालय
क्याम्पस, कीर्तिपुरको स्नातकोत्तर तह द्वितीय
वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

महेन्द्र उपाध्याय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौँ
२०६४

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको एम्.ए. दोस्रो वर्षका विद्यार्थी श्री महेन्द्र उपाध्यायले बाबुराम लामिछानेको कथाकारिता शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । संरचनात्मक पद्धतिको अनुसरण गरी निकै मिहिनेतका साथ तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्रप्रति म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

(डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्)
शोधनिर्देशक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

मिति : २०६४।०४।१५

स्वीकृतिपत्र

(प्रा. घनश्याम उपाध्याय)
नि. विभागीय प्रमुख

(डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्)
शोधनिर्देशक

(प्रा. मोहनराज शर्मा)
बाह्यपरीक्षक

मिति:

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरुवर डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्ज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यसको तयारीका क्रममा प्राध्यापन र विविध कार्यव्यस्तताका बीच पनि मलाई आफ्नो अमूल्य समय दिई शोधकार्यमा अभिप्रेरित गर्नुका साथै सचेत र सजग गराउँदै निरन्तरता प्रदान गरी प्रस्तुत शोधपत्रलाई यस रूपमा ल्याउन समुचित मार्ग निर्देशन गर्नुहुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरुप्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधप्रस्तावलाई स्वीकृति दिने नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति म कृतज्ञ छु । त्यसैगरी शोधपत्रको तयारीका क्रममा सहयोग, सुभावा र प्रेरणा दिनुहुने नेपाली केन्द्रीय विभागका आदरणीय गुरुहरुप्रति आभार प्रकट गर्दछु । यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा सहयोग, सुभावा र प्रेरणा दिनुहुने गुरुआमा लीला लुइटेल्, महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङका आदरणीय गुरु षडानन्द पौड्यालप्रति आभार प्रकट गर्दछु । यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा आवश्यक सामग्रीहरु उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने शोधनायक बाबुराम लामिछानेप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

आफू अशिक्षित भएर पनि औपचारिक शिक्षाको यस तहसम्म आइपुग्न प्रेरणा, सहयोग र मार्गदर्शन गर्नुहुने मेरा पूजनीय बुबा पदमपानी उपाध्याय, आमा रीतादेवी उपाध्याय, काका स्व. खगप्रसाद पौडेल, काकी विमला पौडेल, भाइहरु वीरेन्द्र, नवराज, बलराम, विष्णु, अर्जुन तथा बहिनीहरु कृपा, शारदा, यशोदाप्रति चीर ऋणी छु । यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा विद्यालयीय समयबाट फुर्सद मिलाइदिनुहुने श्री आदर्श अङ्ग्रेजी आवासीय मा.वि. का प्रिन्सिपल हीमबहादुर पौडेलप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । साथै यस शोधपत्र लोखनको क्रममा सहयोग गर्ने साथीहरु विष्णुप्रसाद पाण्डे, खिमबहादुर खत्री तथा अन्य सहयोगी मित्रहरुलाई धन्यवाद छ ।

यस शोधकार्यका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय र विद्यामन्दिर पुस्तकालय, बागलुङ परिवारलाई धन्यवाद छ । त्यसैगरी शोधकार्यका लागि शोधनायकसँग भेट गर्न आवश्यक मार्ग दिनुहुने नेपाली केन्द्रीय विभागका आदरणीय गुरुवर प्रा. राजेन्द्र सुवेदी ज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । यस शोधपत्रलाई छिटो, छरितो र सजग रूपमा टङ्कन गरिदिनुहुने असिम कम्प्युनिकेशन एण्ड फोटोकपि, कीर्तिपुर का श्री माधवराज ढकाल लाई हार्दिक धन्यवाद दिन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुरसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति:

रोल नं.: ०८/०६०/०६२

त्रि.वि. दर्ता नं. : १२४२४-९१

परीक्षा क्रमाङ्क:१८१९

महेन्द्र उपाध्याय
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर

विषयसूची
पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय	१-८
१.१ शोध शीर्षक	१
१.२ शोधपत्रको प्रयोजन	१
१.३ विषय परिचय	१
१.४ समस्याकथन	२
१.५ शोधकार्यका उद्देश्यहरू	२
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७ शोधकार्यको औचित्य महत्त्व र उपयोगिता	७
१.८ शोधकार्यको सीमाङ्कन	७
१.९ सामग्री सङ्कलन र शोधविधि	७
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	८

दोस्रो परिच्छेद

बाबुराम लामिछानेको सङ्क्षिप्त परिचय	९-२८
२.१ जीवनी	९
२.१.१ जन्म र जन्मस्थान	९
२.१.२ बाल्यकाल र स्वभाव	९
२.१.३ शिक्षादीक्षा	१०
२.१.४ दाम्पत्य जीवन र पारिवारिक अवस्था	११
२.१.५ कार्यक्षेत्र	१३
२.१.६ सम्मान र पुरस्कार	१४
२.१.७ रुचि	१५
२.१.८ स्मरणीय सुख दुःखका क्षणहरू	१६
२.१.९ लेखन	१७
२.१.१० साहित्यिक दृष्टिकोण	२१
२.२ व्यक्तित्व	२१
२.२.१ पृष्ठभूमि	२१
२.२.२ शारीरिक सामान्य व्यक्तित्व	२२
२.२.३ साहित्यिक व्यक्तित्वका विभिन्न पाटाहरू	२२
२.२.४ साहित्येत्तर व्यक्तित्व	२६
२.२.५ जीवनी, व्यक्तित्व र साहित्यिक लेखन बीचको अन्तर्सम्बन्ध	२७

तेस्रो परिच्छेद

बाबुराम लामिछानेको कथायात्रा	२९-३७
३.१ परिचय र चरण विभाजन	२९
३.१.१ पहिलो चरण (२०४१ देखि २०५५ सम्म)	३०
३.१.२ दोस्रो चरण (२०५६ देखि हालसम्म)	३३
३.२ निष्कर्ष	३६

चौथो परिच्छेद

कथा विश्लेषणको संरचनात्मक प्रारूप	३८-४६
४.१ परिचय	३८
४.२ विभाजन	३८
४.३ सङ्गठन	३९

४.३.१ आदि	४०
४.३.२ मध्य	४१
४.३.३ अन्त्य भाग	४१
४.४ वस्तु	४२
४.५ सहभागी र सहभागीता	४३
४.६ परिवेश	४४
४.७ उद्देश्य	४४
४.८ दृष्टिबिन्दु	४५
४.९ भाषाशैलीय विन्यास	४६

पाँचौं परिच्छेद

बाबुराम लामिछानेका कथाको विश्लेषण	४७-१०१
५.१ हातभन्दा पर (२०६०) कथासङ्ग्रहको विश्लेषण	४७
५.१.१ परिचय	४७
५.१.२ विभाजन	४८
५.१.३ सङ्गठन	४८
५.१.४ वस्तु	४९
५.१.५ सहभागी र सहभागिता	५९
५.१.६ परिवेश	६१
५.१.७ उद्देश्य	६४
५.१.८ दृष्टिबिन्दु	६७
५.१.९ भाषाशैलीय विन्यास	६८
५.२ बाबुराम लामिछानेका फुटकर कथाहरूको विश्लेषण	७०
५.२.१ परिचय	७०
५.२.२ विभाजन	७१
५.२.३ सङ्गठन	७१
५.२.४ वस्तु	७२
५.२.५ सहभागी र सहभागिता	८२
५.२.६ परिवेश	८५
५.२.७ उद्देश्य	८७
५.२.८ दृष्टिबिन्दु	८९
५.२.९ भाषाशैलीय विन्यास	९१
५.३ बाबुराम लामिछानेका लघुकथाहरूको विश्लेषण	९४
५.३.१ परिचय	९४
५.३.२ विभाजन	९४
५.३.३ सङ्गठन	९५
५.३.४ वस्तु	९५
५.३.५ सहभागी र सहभागिता	९७
५.३.६ परिवेश	९८
५.३.७ उद्देश्य	९९
५.३.८ दृष्टिबिन्दु	९९
५.३.९ भाषाशैलीय विन्यास	१००
५.३.१० निष्कर्ष	१००

छैटौं परिच्छेद

उपसंहार	१०२-१०७
----------------	----------------